

מעדני אשר

גיליון ט"פ
(שנה ח')

פרשת ואתחנן תשע"א

י"ל ע"י

מכון "מעדני אשר"

הגליונות ברחבי תכל יוצאים לזכותו של
הרב ברוך בן מרים ומרת שיינדל מלכה בת חיה פייגא

**עוסק במצוה שפטור ממצוה אחרת
האם כשמקיים את המצוה השני יכול לברך על זה וצונו?**

בפרשת ו' בשבתך בביתך וגו'.

בגמ' ברכות י"א ע"א וכן סוכה כ"ה ע"א ילפינן מהכא דעוסק במצוה פטור מן המצוה, דדרשינן בשבת דידך חייב לקרות בקריאת שמע, אבל בשבת דמצוה אתה פטור.

יש לחקור עוסק במצוה דפטור מן המצוה, האם כשמקיים המצוה השניה יכול לברך וצונו על זה כיון שאינו מצווה עכשיו על זה.

הנה לשיטות הראשונים קדושין ל"א ראש השנה ל"ג ע"א דנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא אשר קדשנו במצוותיו וצונו אף דפטורות, א"כ ה"ה עוסק במצוה אף דפטור יכול לברך אשר קדשנו במצוותיו וצונו, וכל שכן הוא דנשים אף פעם אינם מצוות במצווה זו ואפילו הכי מברכות, כל שכן באלו מצות שהאיש מחויב אלא שיש לו איזה סיבה לפטור שיכול לברך וצונו.

אלא החקירה הוא לשיטות דנשים אין מברכות במצוה עשה שהזמן גרמא, א"כ ה"ה עוסק במצוה אינו יכול לברך, או דילמא יש לחלק ביניהם.

הנה המאירי עירובין צ"ו ע"א, וכן בשו"ת מהר"ח אור זרוע סימן קפ"ג כתב דאף לשיטות הראשונים שאשה אינה יכולה לברך על מצות עשה שהזמן גרמא שהוא פטורה, מ"מ עוסק במצוה יכול לברך אף בזמן הפטור כיון דהוא בעצם מחויב במצוה הזה רק עכשיו יש סיבה שהוא פטור לכן יכול לברך וצונו.

וכן כתב ברמ"ע מפאנו סימן ק"ב תשובה עשר בשאלה שמינית הקורין בסדר הקרבנות אין צריכים לענות אמן, מ"מ אם ענו מצוה קעבדי, ובכלל מצווים ועושים, מובא דבריו בבית האוצר מערכת א' כלל פ"ד.

וכן כתב בשו"ת עונג יו"ט אור"ח סימן מ"א דהעוסק במצוה שעשה מצוה אחרת יצא, דמקרי מצוה ועושה, ולא מקרי שעשה מצוה בעת הפטור.

וכן כתב בקרן אורה זבחים י"ט ע"א דאע"ג דעוסק במצוה פטור מן המצוה מ"מ אי קיים שניהם מצוה קעביד.

אבל בשערי ציון אור"ח סימן תע"ה ס"ק ל"ט כתב מסתפקא בעוסק במצוה, אם יכול לברך אשר קדשנו במצוותיו כיון שאינו מצווה, ומניחו בצ"ע ועיין שו"ת כתב סופר אר"ח סימן צ"ט וכן הר צבי סוכה.

**על מה סמכו רבנים לומר שיעורים כשהם עומדים במקום גבוה
הרי יש בזה איסור?**

בפרשתן דברים ה' כ"ז ואתה פה עמוד עמדי ואדברה אליך את כל המצוה והחוקים וגו'.

איתא בגמ' מגילה כ"א ע"מ א' אמר רבי אבהו מנין לרב שלא ישב על גבי מטה וישנה לתלמידו על גבי קרקע שנאמר ואתה פה עמד עמדי.

ופירש רש"י אלא או שניהם על גבי המטה או שניהם על גבי קרקע.

יש להקשות: על מה סמכו הרבה רבנים וראשי ישיבות שאומרים שיעור במקום גבוה, הרי יש איסור בזה, כמו שמבואר בגמ', מעדני אשר.

נראה לתרץ: ע"פ מה שהקשו הראשונים על הא דאמרינן בגמ' ב"מ פ"ד דרבן גמליאל ורבי יהושע בן קרחה הוו יתבי אספסלי, ורבי אלעזר בר"ש ורבי הווי יתבי קמיהו אארעא, חזינן שליכא איסור ללמד כשהרב לומד במקום גבוה, וכן קשה מהא דאמרינן בגמ' סנהדרין י"ז ביבנה הוו ארבעה, ושמעון התימני היה דן לפניהם בקרקע, וכן קשה מהא דאמרינן בגמ' מ"ק ס"ז ע"ב עירה היאירי הוה מתני לישיראל ע"ג כרים וכסתות ודוד לא קביל עליה אלא אארעא, ותרצו הראשונים כי היכי דמתרצינן בגמרא מגילה כ"א ע"א על הסתירה דפעם אחד כתוב בתורה דצריך לעמוד בעת לימוד התורה, ופעם אחד כתוב דצריך לשבת בעת לימוד התורה, ומתרץ הגמ' רכות צריך ללמוד מעומד, קשות מיושב, ה"נ בשמועות קשות היו יושבין אספסלי שאם היו יושבים בקרקע עם תלמידיהם לא היו יכולין לעיין בהם היטב, כך תירץ הר"ן שם, וכן הרשב"א. לפי זה נראה לתרץ דלכן נמי עומדים היום כיון דבלא זה לא היה אפשר ללמד טוב שאין רואים או שאין שומעים או שאר סיבות, לכן מותר ללמד במקום גבוה, מעדני אשר.

יש שמתרץ את קושיית הראשונים: דבשעת לימוד היו יושבין על גבי ספסלים כרב יהודה, והא דקתני על גבי קרקע בשעה שהיו חוזרין ההלכה ונושאים ונותנים ודנין בהלכה ומקשי ומפרקי אהדיד', כך תירץ הראב"ן מגילה כ"א.

ויש שתרצו קושיית הראשונים: דלאחר שהגיע לכלל סמיכה מותר ללמד במקום גבוה, לכן לא קשה מכל הני גמ', משא"כ קודם שהגיע לכלל סמיכה אסור, כך תירץ הר"ן מגילה כ"א.

קריאה נרגשת לכל רבבות הקוראים בכל רחבי תבל

עקב המצב הכלכלי הקשה בהוצאות המרוכות המסתכמות בהון עתק מדי שבוע בשבוע

יש קושי בהמשך תיפקוד המערכת מדי שבוע

אנא ! כדי שנוכל להמשיך בעבודת הקודש נא לתרום בעין יפה בטל: 057-3166560

האם אבל ביום הראשון חייב בתפילין של יד

כיון שלא נקרא פאר?

בפרשת ר'ח' וקשרתם לאות על ידיך והיו לטוטפת בין עניך.

הנה איתא בגמ' מ"ק ט"ו ע"א סוכה כ"ה ע"א ברכות י"א דאבל ביום ראשון פטור מן התפילין שנאמר בהן פאר, מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך את הוא דמיחייבת אבל כו"ע פטירי.

יש להקשות: מדוע אבל ביום ראשון פטור מתפילין, נימא שהוא פטור רק משל ראש דפאר נקרא של ראש אבל בשל יד יתחייב, כן מקשה בשו"ת הר צבי יורה דעה סימן רצ"ב, וכן בשו"ת נשמת חיים סימן קכ"ד.

יש שמתרץ: עפ"י הא דדרשינן בגמ' מנחות ל"ו והיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתים, א"כ והיו קאי אתפילין של יד ושל ראש, ולכן אמרינן דאתקוש להדדי וכדדרשינן בגמ' קדושין ה' ע"א והיתה דאיתקוש היות להדדי, כן תירץ בהר צבי יורה דעה סימן רצ"ב.

ומקשה מהא דכתב ברמב"ם הל' תענית מ"ה ה"א לענין תשעה באב וז"ל ומקצת החכמים נוהגין שלא להניח בו תפילין של ראש, וכתב בהגהות מיימוניות שם וכן בספר המצות, שאסור משום שנקרא פאר, חזינן דלא מקשינן אהדדי וצ"ע.

והנה בהיות כ"ק האדמו"ר האמרי אמת מגור לנחם את הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל על פטירת אביו הנצי"ב מואלאזין בחודש אב תרנ"ג רצה הגאון הנ"ל לחדש דהא דאבל פטור מן התפילין היינו דווקא תפילין של ראש שנקראו פאר, אבל בתפילין של יד חייב, והאמרי אמת חלק על זה, כן מובא במכתבי תורה להאמרי אמת מכתב כ"ט.

ולאחר זמן כתב האמרי אמת להגר"ח ברלין מכתב דגם תפילין של יד נקרא פאר, רק תפילין של ראש הוא תכשיט חיצוני הניכרת גם לאחרים, ולכן נקרא טוטפת תפילין של ראש, אבל יש גם תכשיטין פנימיים שאין ניכרין לאחרים, אבל הם בכלל פאר.

אבל בספרו שו"ת נשמת חיים סימן קכ"ד חזר בו וסובר כמו האמרי אמת שפטור משניהם, שחקר באם יש לחלק בקדושת תפילין בין של יד לשל ראש, וכתב דודאי אין לחלק ביניהם, ומה שיש בזה יש בזה, וכותב דיש להביא ראיה ברורה מהא דאבל ביום ראשון פטור מן התפילין שנאמר בהן פאר מדקאמר ליה רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך את הוא דמיחייבת אבל כו"ע פטירי, והנה לשון פאר אינו אלא בתפילין של ראש שמצותן להיות גלויים ולא בשל יד, וכן פירש"י סוכה כ"ה ב' ד"ה מדאמר פאר, וא"כ הרי י"ל דלא שמענו אלא דאבל פטור מתפילין של ראש, אבל מתפילין של יד לא שמענו.

וכי תימא הכי נמי דאבל חייב בתפילין של יד: א"כ מאי פריך בירושלמי ריש פ' מי שמתו מאי איצטריך למיתני מי שמתו מוטל לפניו פטור מן התפילין הא גם אבל ביום ראשון לאחר שנקבר מתו פטור מן התפילין ומשני בגין דתנא דא תנא דא, הא מעיקרא לא קשיא דאבל פטור רק מתפילין של ראש ומי שמתו מוטל לפניו פטור אף מתפילין של יד, אלא ודאי דגם אבל ביום ראשון פטור אף מתפילין של יד, הגם דקרא דיחזקאל לא מוכח לפטור אלא תפילין של ראש מ"מ ילפינן מיניה גם לתפילין של יד דחד נבגא נינהו, א"כ נפשט דודאי אין לחלק ביניהם ומה שיש בזה יש בזה.

והנה הגאון האדר"ת בספרו זכור לדוד מערכת הידור מצוה ע"מ ו' כתב וז"ל ולפי זה נראה דבשל יד לא שייך הך דפאר, דפאר משמע שהוא רק בשל ראש.

מי שהבחין שהרצועות של התפילין שלו נהפכו לצד השני

האם צריך כפרה על זה?

איתא בגמ' מועד קטן כ"ה ע"מ א' דרב הונא יומא חד אתהפיכא ליה רצועה דתפילין, ויתיב עלה ארבעין תעניתא, עייליה.

וברש"י וז"ל השחור בפנים, דרצועה שחורה נראה בחוץ הלכה למשה מסיני.

יש לחקור מי שמתהפך לו פעם אחד הרצועה בזמן הנחתן האם צריך להתענות או דילמא רק כשהיה הפוך כל הזמן אז צריך להתענות.

הנה בבית יוסף אורח חיים סימן כ"ז כתב גרסינן בפרק ואלו מגלחין מועד קטן כ"ה דרב הונא איתהפכא ליה רצועה דתפילין ויתיב עלה ארבעין תעניתא, ובהלכות תפילין כתב הרא"ש וזה לשון תשובת גאון רצועה דרב הונא איתהפכא ויתיב ארבעין יומין בתענית בשל יד או בשל ראש הכי, גמירנא מרבוותא דשל ראש היתה ורב הונא דיתיב בתעניתא לאו משום דחובה הוה, תשובה אחרת מאן דאפיך רצועה של ראש או של יד מיחייב למיתב בתעניתא דפושע הוא וצריך תענית אבל לחייבו ארבעים תעניות כרב הונא לא, ומרוב חסידות הוא דעבד עכ"ל, ורבינו נראה שסובר כדברי התשובה הראשונה ולפיכך לא כתב שיזהר שלא יתהפכו הרצועות אלא בשל ראש, אבל הרמב"ם כתב בפרק ג' ה"ט ולעולם יזהר להיות פני הרצועה למעלה בעת שקושר אותם על ידו ועל ראשו.

וכתב מהר"י אבובז ז"ל דלישנא דהרמב"ם דייק דלא קפדינן אלא שלא תתהפך הרצועה בשעת הנחה אבל אם הניחה כתקנה ואח"כ נתהפכה אינו נקרא פושע עכ"ל, ונראה לי שאין זה דקדוק דכל שמניחה כתקנה אינה עשויה להתהפך מעצמה:

וכן פסק המג"א סימן כ"ז ס"ק י"ז דאם נתהפכו הרצועות מדת חסידות להתענות.

הנה בספר אשל אברהם מבוססאטש על א"ח כתב שהתענית המוזכר בגמ' נראה שאין זה כלל כי אם כשהיו עליו התפילין כן ברצועה מהופכת כל היום ועכ"פ עד אחר זמן ק"ש ואח"כ ראה שהיא מהופכת ואיגלאי מילתא למפרע, דוקא בכה"ג הוא ששייך מדת חסידות להתענות, ובסיום דבריו מסיים בלשון ומסתבר שהחסידות להתענות הוא רק כשהיה כן כל זמן ק"ש.

ובספר אות חיים ושלום ממנוקטש בה' תפילין סי' כ"ז ס"ק י"ז כתב על דברי האשל אברהם דדבריו מסתברים, דהא הלכה למשה מסיני שיהיה נויין לבר זהו רק כחיוב תפילין רגע א' ולמה נאמר כשנתהפך זמן מה ביום צריך להתענות, הרי לא גרע מאלו לא הניח כלל תפילין בזמן ההוא שיצא כבר י"ח כשהניחן זמן מה פעם אחת ביום.

ולענין הלכה: כתב במשנה ברורה אור"ח סימן כ"ז ס"ק ל"ח ואם נתהפכו מדת חסידות הוא להתענות או לפדות בצדקה ואין להקפיד שלא יתהפכו אלא מה שמקיף את הראש ואת הקיבורת פעם אחת אבל מה שכורך אח"כ וכן מה שמשתלשל לפניו מהרצועה של תש"ר אין צריך להקפיד כלל שלא יתהפך לפי שאינו מעיקר המצוה ומ"מ משום נוי המצוה ראוי להפוך שיהיה השחור לצד חוץ אפילו בהמותר.

תפילין או מזוזות שאינם נכנסים לבתים שלהם האם מותר לגזוז אותם?

יש לחקור מי שיש לו מזוזות ארוכה ואינו נכנס לנרתיק של המזוזות וכן בתפילין האם מותר לגזוזם.

הנה בשו"ת משאת בנימין סימן ק' כתב להקל לחתוך הגליונות, משום שעודף הגליון אין בו קדושה והוא כאילו התנו עליהם מתחילה וכן כתב המגן אברהם באר"ח סימן של"ד.

אבל בספר ידאים מצוה שס"ו כתב שאחר שכתב הפרשיות חלה קדושה גם על הקלף שבגליון אף על פי שאין כתוב עליו.

וכן כתב בשו"ת מהר"ם פאדווה סימן פ"ד מובא ברמ"א יור"ד סימן ר"צ שאסור לחתוך הגליונות אפילו גונזם אח"כ, וכן כתב בשו"ת שבות יעקב ח"ג סימן פ"ו.

והנה בשו"ת מהרש"ם ח"ג סימן ק"ב כתב וז"ל על דבר שאלתו בדיון תפילין שהגליונות ארוכות הרבה ואי אפשר להכניס לתוך הבתים של הקונה האם מותר לקצוץ מעט מהגליונות.

ופסק: דאם דרכו של הסופר לחתוך הגליונות גם אחר הכתיבה מותר לחתוך, והוא כלב בית דין מתנה דרק הצריך נתקדש, אבל אם אין דרכו לחתוך אחר הכתיבה אסור לחתוך.

ובשו"ת תשורת שי אר"ח סימן רנ"ה כתב בפרשיות שקצוץ הגליון כדי להכניס לבתים, דלא יצאו המצוה והוא מצוה הבאה בעבירה, כיון דבלא העבירה לא היה יכול לקיים המצוה, דלא היה יכול להכניס אותם לבתים אם לא היה קוצץ אותם.

אבל בשו"ת מהרש"ג ח"א סימן ה' כתב דאפילו אם נאמר שאסור לעשות כן אינו נפסל משום מצוה הבאה בעבירה, כיון דכבר עבר עבירה, וכמו באתרוג הגזול לאחר שכבר קנה אותו בשינוי דלית ביה משום מצוה הבאה בעבירה, כמבואר באר"ח סימן תרמ"ט אף שהרי מ"מ נעשה באתרוג זה עבירה, מ"מ כיון דכבר אין בו חיוב השבה יוצא בה דמאי דהוא הוא, א"כ ה"נ בפרשיות הללו.

וכן מביא ראייה: מהא דאמרין בגמ' סוכה ל"ג ע"א גבי הדס שענביו מרובות מעליו פסול ואין ממעטין ביו"ט ואם מיעטן כשר, ומדוע כשר מדוע אינו פסול משום מצוה הבאה בעבירה וכבר העיר בזה במדרכי ובשער המלך, אבל התרוץ ברור דכיון דהעבירה כבר נעשה ומאי דהוא הוא ובשעת המצוה שוב ליכא כלל עבירה רק מה דנעשה פעם זה לא הוא מצוה הבאה בעבירה, א"כ ה"ה הכא דכיון דכבר גזז ועבר כבר את העבירה. וכן כתב בשו"ת פרי השדה ח"ב סימן כ"ט.

פרשיות של תפילין שנפלו האם יש חיוב להתענות?

הנה בשו"ת שיח יצחק סימן כ"ג כתב נסתפקתי פרשיות דתפילין שהיה בתוך תיק ונפלו לארץ, אם מחוייב ג"כ להתענות, כמו אם נפלו תפילין במ"א סי' מ' אם חמורים מתפילין באשר הפרשיות כעת בגלוי, ולזאת אף דבתפילין, אם נפלו בתיק, א"צ להתענות, עיי' באר היטב בס' ה"ל, אבל בפרשיות צריך להתענות.

וכותב השיח יצחק ולענ"ד סבור לדמות למה שכתב בגליון מהרש"א י"ד סי' ע"ד דיריעות ס"ת, כל זמן שלא נתפרו יחד, מותר למכור עפ"י מכירת הגרלה, דעדיין אין בהם קדושת ס"ת, כמו כן בנידון דידן, כל זמן שלא ניתנו הפרשיות בקציצה, ולא נתפרו, אין בהם קדושת תפילין, ואין חמורים מתפילין שנפלו בכיסן, ואין צריך להתענות, וכן כתב באשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש ז"ל.

מי שמבטל תורה בזמן שיכול ללמוד נענש נמי על הזמן שלא יכל ללמוד?

בפרשת ו' ושנתם לבניך וגו'.

הנה החפץ חיים עה"ת בפרשת כי תצא כתב בביאור המשנה "אם בטלת מן התורה יש בטלים הרבה כנגדך" דכל הזמן שאדם עמל לפרנסתו נחשב לו כאונס ואין נענש על ביטול תורה על זמן ההוא, אבל אם הוא בטל מן התורה גם כשהוא פנוי ללמוד, ואז אינו לומד, יש לו בטלים הרבה גם על הזמן שהיה אנוס וטרוד בפרנסתו.

וכן כתב בגליוני הש"ס ב"ב ד' ע"ב על הא דאמרין התם בגמ' דאדם שהקיפו אותו משלש רוחותיו, ועמד וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל, וברש"י שם דכיון דגדר את הצד הפתוח גליה דעתיה דניחא ליה, כתב וז"ל ראיתי בספר אחד דמדקדק מכאן דהמבטל תורה בזמן שישיש לו פנאי ללמוד, יוצרך ליתן דין גם על הזמן שאין לו פנאי.

וכן כתב בפלא יועץ אות חול המועד : וז"ל וידוע מה שפרשו הקדמונים בפסוק תהלים ע"ה ג' כי אקח מועד אני מישירים אשפט, כי אשר יש להם טענה שאינם יכולים לעסק בתורה מחמת טרדתם על המחיה ועל הכלכלה, חל המועד הוא תברתהון והיא מקטע רגליהון ומחייבתן כיון שאז אינו עסוק ואפילו הכי אינו לומד.

האם יש חיוב ללמוד בין עיון ובין בקיעות?

יש לחקור האם יש חיוב ללמוד בין עיון ובין בקיאות או דילמא די באחד מהם.

הנה איתא בגמ' סנהדרין מ"ב ע"א על הפסוק משלי כ"ד "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה" א"ר יוחנן במי אתה מוצא מלחמתה של תורה, במי שיש לו חבילות של משנה.

וברש"י וז"ל הוריותיה לעמוד על בוריה ועל עיקרה לא כאדם המפולפל ומחודד ובעל סברא ולא למד משניות וברייתות הרבה, כי מהיכן יתגלה הסוד, אלא בבעל משניות הרבה שאם יצטרך לו טעם בכאן ילמדנו מתוך משנה אחרת או אם קשה לו דבר על דבר יבין מתוך משניות הרבה שבידו הא מני פלוני היא ששמעוהו במקום אחר אומר כך, חזינן מדברי רש"י שכדי להבין היטב את התורה צריך שיהא לאדם הרבה בקיאות.

וכן כתב החתם סופר חולק ו' להסביר את דברי הגמ' ע"ז ה' ע"ב לעולם ישם אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשא, דהיינו שור חורש עמוק, דזה מרמז על לימוד בעיון, וחמור נושא חבילות, דזה מרמז על לימוד בבקיאות, דהיינו שצריך להיות בין עיון ובין בקיאות.

ושמעתי פעם להסביר את דברי הגמ' ברכות ל"ב ע"א "דבי ר"א קורין לעינין אלפין ולא לפין עיינין" היינו שר"א אמרו לאנשים שלמדו רק עיון שצריך גם ללמוד אלפין אלפי דף גמרא, ולאנשים שלמדו רק אלפין שצריך ללמוד נמי עיון, דצריך את שניהם.

מכתבים למערכת

האם בעוון ביטול תורה שהיה בזמן החורבן באו לשנת חנם

מה שהקשתם בשם שו"ת תשובה מאהבה בהקדמה לחלק א' על הא דאמרין בגמ' וימא ט' ע"ב שהבית נחרב בגלל שנאת חנם, דקשה והרי בפסוק איתא דהחורבן בא על עונתם את תורתו, ותיירך בדרך הלצה ע"פ מה דאיתא בגמ' פסחים מ"ט ע"ב גדולה שנאה שונאים עמי הארץ לתלמידי חכמים יותר משנאה ששונאים אומות העולם לישראל, והנה לפעמים עם הארץ טועה שחושב שהוא סובר על אחד שהוא תלמיד חכם ושונא אותו לחנם, כי לא יודע להבדיל בדבר נמצא דבגלל שלא למדו בא שנאת חנם נמצא דהכל אחד.

הגאון המפורסם רבי שמאי קהת גראס שליט"א דומ"ץ מחזיקי הדת

נראה לתרץ, דאם היה לומדים א"כ נעשו תלמידי חכמים, ותלמידי חכמים מרבים שלום בעולם ולא היה שנאת חנם, וגם כן חז"ל דרשו קדושי ל' ע"ב את והב בסופה אפילו אם בתחילה היו שונאים נעשו ע"י לימוד התורה לאוהבים, וא"כ אם היו לומדים תורה לא היו מושג של שנאת חנם.

הרב בן ציון מילר שליט"א ירושלים כולל בית שאל

נראה לתרץ, ע"פ מה שכתב החתם סופר בדרשות דף קפ"ג טו ב' ב"ה כן לפרש הא דאמרין בגמ' ברכות ס"ד תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שע"י מחלוקתם בתורה הם ממעטים שאר מחלוקת מהעולם ועל ידי זה מרבים שלום לעולם, לפי זה מובן שאם לא למדו נעשה שנאת חנם ומחלוקת...

הרב יעקב וינגרטן שליט"א בית שמש כולל להוראה צאנז

יש להעיר, דהרי הא דאמרין בגמ' שחרבה הבית משום עוון שנאת חנם זה במקדש שני, והא דנעשו בעוון ביטול תורה מיירי במקדש ראשון.

מעדני אשר: התשובה מאהבה גופיה מעיר בזה, וכתב וז"ל וקשה לחלק בין בית ראשון לבית שני כי גם בבית ראשון גדלה שנאת חנם לאו בנשיאי ישראל, אלא בכלם, כאשר הוכיח הנביא בארוכה.

איך יכול להיות שבזמן החורבן ויתר הקב"ה על ג' עבירות החמורות

ועל שלא למדו תורה לא ויתר

מה שהקשתם בשם אחרונים על הא דאיתא בגמ' ירושלמי תיגה פרק א' הלכה ז' ויתר הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים, ולא ויתר על עון ביטול תורה, וילפינן מהא דכתוב ירמיהו ט' י"ב על מה אברה הארץ ויאמר ה' על עונתם את תורתו אשר נתתי לפניהם, דיש להקשות איך יתכן שעל זה שעברו עבודה זרה וגילוי עריות ושפיכות דמים שהם עבירות חמורות ביותר דאף במקום פקוח נפש אסור לעבור עליהם והם עבירות שעברו בקום ועשה ויתר הקב"ה, ועל זה שלא למדו תורה לא ויתר, ותרצתם באופן נפלא.

הגאון גמליאל הכהן רבנובין שליט"א בני ברק מח"ס נג אבי אודך

הרה"ג רבי שלמה אפל שליט"א ירושלים מח"ס שירת שלמה

הרב יוסף דויטש שליט"א בני ברק כולל תורה וחסד

הרב משה אהרן לכוביזקי שליט"א בני ברק

נראה לתרץ, דהרי בוודאי הקדוש איתא דתורה מלשון הוראה וגם איתא שם דאורייתא מודעת ליה חובותיה, וכן המאור שבה תחזירנו למוטב, וא"כ יש לומר דכל זמן שעדיין לומדים תורה יש לקוות שעדיין יחזרו בתשובה ע"י שהתורה יכוון דרכם אך כיון שביטלו התורה, א"כ אין דבר שיעוררו אותם לשוב בתשובה ועל כן לא ויתר הקב"ה על זה.

איך היה מותר ביום כפורים לרקוד במחולות הרי יש איסור לרקוד בשבת וביו"ט

מה שהקשתם על הא דאיתא במשנה תענית כ"ז ע"ב לא היו ימים טובים לישראל כיום הכפורים שבהם נות ישראל יוצאים בתופים ובמחולות, דיש להקשות איך מותר לרקוד, הא קומ"ל ביצה ל"ז אור"ח סימן ש"ל דאסור לרקוד ביו"ט שמא יתקן כלי שיר, ותרצתם בשלשה אופנים, ובמכתבים למערכת תרצו כמה מן הרבנים שהריקוד לא היה ביום כיפור עצמה אלא דזה היה בין השמשות של מוצאי יום הכפורים דאז לא נאסר הריקוד כמו שכתוב בפוסקים.

הבה"ח יעקב בינדר נ"י מחזיקי ישיבת צאנז נתניה

יש להעיר ממה דאיתא בתרגום איכה על הפסוק א' ד' בתולתיה נוגת שבזמן החורבן לא היו רוקדים בט"ו באב וכן לא ביום כיפור שהוא עשירי בתשרי, ומה רצה התרגום לומר בזה שהוא עשירי בתשרי וכי לא יודעים מתי יום כיפור אלא ש"מ דסבירא ליה דבזמן הבית היו רוקדים ביום כיפור ממש.

האם בזמן שבית שני היה קיים היו צמים בתשעה באב

מה שהבאתם בשם פירוש המשניות להרמב"ם ראש השנה פרק א' דכשבת שני היה קיים נמי היו מתעניין בתשעה באב, והבאתם דהרבה אחרונים הקשו עליו דהרי בגמ' אמרין דבזמן ששון אסור לצום, ותרצתם.

הרה"ג חיים דוד קרוקער שליט"א בארא פארק כולל נזר

הרה"ג לוי גיגר שליט"א בני ברק

נראה להעיר, דבמגן אברהם סימן תקנ"ב ס"ק י"א כתב שבזמן בית שני היה יו"ט תשעה באב והיה מרביץ בסעודה, ובוה נותן טעם למה שכתב הרמ"א שם דבסעודה הראשונה בערב תשעה באב נוהגין להרבות קצת בסעודה ראשונה, וטעם הדבר זכר ליו"ט שהיה בזמן בית שני בתשעה באב.

הרב יעקב ישראל מייזנער שליט"א לונדון

נראה לומר עוד טעם למה התענו בתשעה באב אפילו כשהיה בית המקדש קיים, הוא משום שאפילו בבית שני היה עוד מצב של חורבן של בית ראשון, שהרי בית שני היה קטן הרבה מבית הראשון, ובגלל זה היו חוקנים שראו הבית ראשון בוכים כמו שמבואר בעורא פרק ג'.

מי שנתחדש לו חידוש בדברי תורה בתשעה באב

האם מותר לכתבו מחשש שמא ישכחנו

מה שהבאתם שיטת השערי תשובה סימן תקנ"ד ס"ק כ' שכתב ונראה דמי שנתחדש לו איזה חידוש אין לכתבו בתשעה באב אע"ג דבחול המועד כתבו להתיר, שאני תשעה באב דשמחה היא לו כשכתוב חידושי תורה, וגם שאינו רק יום א' ואין חשש שישכח.

הרב יואל אברהם מושקוביץ שליט"א כולל סאטמאר ירושלים

נראה לציין מה שהובא בשדה חמד מערכת בין המצרים אות ל' דהיפה ללב חלק ב' סימן תקנ"ד ובמועד לכל חי סימן י' אות ע"ה מתירים לכתוב בלי שום שינוי משום דבר האבד, אבל למעשה פוסק השדה חמד כהשערי תשובה דאסור אבל מי שיועד בעצמו שוודאי ישכח עד הלילה יכול לציין מה שחידש ראשי דברים כדי לעורר הויכוח ולעתיקו אח"כ.

האם בבית מלון מותר להחליף מצעים בתשעת הימים

מה שדנתם בשם הפוסקים בהא דקומ"ל אור"ח סימן תקנ"א ס"ק ג' שבוע שחל בו ט' באב אסור להציע בהם את המיטה אפילו המכובסים קודם מדינא, וממנהג אסור מראש חודש אב, דיש לחקור מי שהולך להתאכסן בבית מלון ששם מחלופים את המצעים כשיש אורח חדש האם מותר לו לישון על זה או דילמא אסור, וכתבם בשם הפוסקים דמותר, דיש ללמוד זה מדין דחיצה וסיכה גבי אבל תוך שבעה דאיתא בגמ' תענית י"ג ע"ב דאם להעביר את הוזהמא מותר, וכך דאסור לסוך אפילו כל שהוא אם מכיון לתענוג, אבל אם הוא להעביר הוזהמא מותר, ובמשנה ברורה בסימן תקנ"ד סעי' ט"ז בביאור הלכה ד"ה סיכה שלומד מזה דה"ה לגבי איסור סיכה בתשעה באב דפשוט דלהעביר את הוזהמא מותר, ודלא כמחמה יהודה ש"ר דלהעביר הוזהמא אסור, ובין הראיות שמביא לזה מביא מגמ' תענית ל' דאיתא כל מצות הנוהגות באבל נוהגות בת"כ וכי' וכו' דבאבל איתא שם ב"ד י"ג דלהעביר את הוזהמא מותר ממילא ה"ה בט' באב, וא"כ עפ"י האמור נראה לומר דה"ה נמי גבי איסור הצעת לבנים מכובסים דלא אסרו כי אם לתענוג, אבל כל שהחלפה באה לשם העברת הוזהמא מותר, וכידוע הרהב בני אדם נמאסים לשכב על סדינים ששכב עליהם אדם אחר והחלפה אצלם הוא ממש כמושם אצוליו טנופי, דרובא דבני אדם אסטניסים המה לגבי דבר זה כידוע, ולכן מכיון שזה בא לא לשם תענוג כי אם משום שנגעלים לשכב על סדינים וציפיות ששכב עליהם איש אחר יש להתיר זה, ולא רק מ"ח שהוא ממנהגא מותר אלא גם בשבוע שחל בה ט"ב שהוא מדינא מותר, בהיות דהרי זה דומה כלהעביר הוזהמא דמותר.

הגאון רבי דוד לויצ'ין שליט"א ראש כולל הכל תלמוד ת"א

נראה להעיר, דהרי במנחת יצחק דן אפילו באותו אדם ששוטחה כמה ימים בבית מלון אם מותר להחליף ושם לא שייך לו שנגאל מעצמו.

תגובות אפשר לשלוח עד ליום ג' בערב בלבד
להרב אשר אנשיל שוורץ שליט"א
לפקס המערכת: 057-7961607 או למייל: leviber@gmail.com
לניידים בכל ענייני המערכת, בטל: 057-3166560
מי שמעוניין להצטרף לאלפי המנויים נא להתקשר למערכת

גליון זה נודב ע"י ידידינו
הרב דוד רוקח שליט"א
בית שמש
לרגל שמחת הולדת בנו נ"ו במז"ט
יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
ידוה נחת מכל יוצאי הלציו ויצליה בכל אשר יפנה